

Checklist voor effectieve PRRS-preventie

De gevolgen van PRRS-infecties op varkensbedrijven in Nederland zijn groot. Abortusgolven onder zeugen en luchtwegklachten bij gespeende biggen of vleesvarkens veroorzaken veel schade. Er zijn diverse maatregelen die bewezen effectief zijn om het PRRS-virus geen kans te geven. Op veel bedrijven zijn nog verbeteringen mogelijk, blijkt uit ervaring van de GD.

Uitsluitend vaccineren, zonder verdere maatregelen toe te passen, leidt niet tot de oplossing van het probleem. De onderstaande checklist bevat de belangrijkste hoofdlijnen voor PRRS-preventie. Als alle genoemde punten zijn doorgevoerd, staat u als varkenshouder sterk in de strijd tegen PRRS. De rol van de bedrijfsvoering is erg belangrijk gebleken, vandaar dat de meeste punten daarover gaan. Het is niet toevallig dat deze maatregelen ook effectief zijn om andere ziekteverwekkers aan te pakken. De punten voor vermeerderings- en vleesvarkensbedrijven staan in één schema. Het kan zo zijn dat in de bestaande bedrijfs-situatie niet alle veranderingen doorgevoerd kunnen worden. De GD kan helpen bij het vertalen van deze maatregelen naar specifieke bedrijfssituaties en desgewenst bij het opstellen van een bedrijfsontwikkelingsplan. Ook beschikt de GD over een uitgebreidere variant van de checklist, waarin meer punten over biosecurity zijn opgenomen. De volledige lijst en meer informatie is telefonisch aan te vragen via 0900-1770 (optie 2).

Schade door PRRS en andere longziekten

PRRS-uitbraken onder zeugen kosten in Nederland gemiddeld 126 euro per zeug. In Amerika en Denemarken komen de berekeningen uit op zo'n 200 euro per zeug. Het is veel minder duidelijk wat het effect van PRRS-infecties is op de economische schade bij luchtweginfecties bij vleesvarkens. Amerikaans onderzoek uit 2005 had al aangetoond dat de schade door PRRS bij biggen na spenen en in de vleesvarkensfase in totaal bijna 10 euro bedraagt. Maar welke schade levert een combinatie van PRRS met *Mycoplasma hyopneumoniae* (*M. hyo*) of Influenza op? Cijfers uit 2012 geven het volgende beeld (zie tabel). De extra kosten van een infectie met alleen *M. hyo* of Influenza zijn opgeteld 2,88 euro ten opzichte van varkens zonder ziekteverschijnselen door deze kiemen. Maar de combinatie van die twee ziektes veroorzaakt al meer dan een schadeverdobbeling, namelijk 7,56 euro. De combinatie van PRRS en *M. hyo* leidt

tot een anderhalf keer grotere schade. De combinatie van kiemen veroorzaakt dus meer schade. De berekening is gebaseerd op groei per dag en uitval. De cijfers zijn vergeleken met groepen varkens binnen hetzelfde productiebedrijf die een hogere gezondheidsstatus hadden. De genoemde cijfers kunnen de basis zijn voor een plan van aanpak om de schade op bedrijfsniveau te beperken.

Ziekte of combinatie	Opbrengstverlies per vleesvarken
<i>M. hyo</i>	€ 0,47
PRRS	€ 4,16
Influenza	€ 2,41
PRRS en <i>M. hyo</i>	€ 7,24
PRRS en Influenza	€ 7,78
Influenza en <i>M. hyo</i>	€ 7,56

Tabel: Economische invloed van Influenza, PRRS en *Mycoplasma hyopneumoniae*, alleen of in combinatie (Dykhuis-Haden, AASV 2012)

Interne maatregelen tegen PRRS

Doel: verspreiding van PRRS-virus binnen het bedrijf voorkomen

Algemeen

Bedrijfsopbouw

Duidelijke scheiding van afdelingen voor verschillende diergroepen (kraamstal, gespeende biggen, dekstal, dragende zeugen, vlees-/opfokvarkens, quarantainestal). Het beste is dat deze afdelingen in verschillende stallen liggen. Elke afdeling beschikt over eigen materiaal dat alleen daar gebruikt wordt (dit geldt voor alle gebruiksvoorwerpen).

Personeel en bezoekers

Iedereen in het bedrijf passeert altijd een hygiënesluis (omkleedpunt en desinfectie van de handen) vóór het betreden van de kraamafdelingen of de afdelingen met gespeende biggen, vleesvarkens, dragende zeugen en de quarantainestal.

Afdelingen reinigen

Alle kraamafdelingen en de afdelingen met gespeende biggen en vleesvarkens komen volledig leeg te staan (all-in/all-out), worden gereinigd en ontsmet, en blijven leeg tot ze droog zijn.

Ongediertebestrijding

Ongedierte (ook vliegen) zijn verspreiders van PRRS. Deze dienen effectief te worden bestreden, bij voorkeur door een professioneel bestrijdingsbedrijf.

Vaccinatie

Vaccinatie van zeugen kan PRRS-uitbraken voorkomen en virusverspreiding verminderen. Levende vaccins hebben de voorkeur boven dode PRRS-vaccins.

Kadavermateriaal

Kadavermateriaal wordt lekvrij afgevoerd uit het bedrijf. Kadavertonnen staan op de grens van de vuile en schone weg, en kunnen vanaf de schone weg gevuld worden zonder de tonnen aan de vuile weg aan te raken.

Ligging van de kantine

De kantine ligt aan de schone weg en is niet te bereiken vanaf de vuile weg.

Kraamafdeling

Overlegprotocol

Biggen overleggen gebeurt volgens protocol (waarin staat welke biggen, wanneer, bij welke zeugen) en niet eerder dan na 24 uur. Biggen krijgen bij voorkeur biest van de eigen moeder.

Biestvoorziening van de biggen

Regelmatig wordt gecontroleerd of biggen op dag 1 voldoende biest opnemen, door ze te wegen of door onderzoek op antistoffen in het bloed. Doel: een normale weerstand.

Hygiëne van behandelingen in de kraamstal

Mesjes, naalden en spuiten worden na elke toom ontsmet of vervangen, waarbij de handen steeds worden ontsmet. De behandelbak wordt bij voorkeur bij iedere toom, maar zeker bij iedere kraamafdeling, gewisseld of ontsmet.

Tomen rangschikken naar ziekterisico

Tomen in de kraamstal krijgen een kleurcode via een gekleurde wasknijper aan de zeugenkaart. De betekenissen: geen biggen bijgelegd (groen), van één andere zeug biggen bijgelegd (blauw), van meer dan één zeug biggen bijgelegd (rood). De kleurcode bepaalt in welke afdeling de biggen worden opgelegd na spenen, en in welke vleesvarkensstal. Als er tomen overblijven: rood mag niet bij groen in de afdeling, wel bij blauw.

Gespeende biggen

Niet mengen na spenen

Tomen blijven na spenen (zoveel mogelijk) bij elkaar, zeugen en beren worden niet gescheiden. Dit geldt voor gespeende biggen en vleesvarkens. Als de capaciteit van de hokken (per toom één hok) of de afdelingen (per weekgroep aparte afdelingen) niet toereikend is, dient dit onderdeel te zijn van het bedrijfsontwikkelingsplan.

Externe maatregelen tegen PRRS

Doel: insleep van het virus voorkomen

Aankoop van varkens en sperma

De gezondheidsstatus van aangekochte varkens en aangekocht sperma is bekend, evenals de uitgevoerde vaccinaties.

Schone en vuile weg

Het bedrijf heeft een schone weg die alleen via de hygiënesluis te betreden is, en niet betreden kan worden door: vrachtwagens voor varkenstransport, voer, mest, kadavers, aanvoer van zakgoed, inventaris en apparatuur. De schone weg is het bedrijfsgedeelte waar personeel en varkens kunnen komen. Dit dient strak gescheiden te zijn van de buitenwereld (= vuile weg).

Hygiënesluis

Het bedrijf is alleen via de hygiënesluis te betreden. Daar is kleding en schoeisel wisselen en handen ontsmetten verplicht. Verplicht douchen door alle bezoekers is sterk aan te bevelen. Een goede hygiënesluis kent drie delen (uitkleden, douchen, aankleden) en is de enige route naar de schone weg.

Laad- en losplaats voor varkens

Er is een afgesloten ruimte waarin varkens apart worden gezet, zodat ze niet vanuit de centrale gang worden afgeleverd. De afleverruimte is dan te beschouwen als vuile weg. Aanvoer van gelten gebeurt via een aparte losplaats bij de quarantainestal.

Protocol voor alle chauffeurs

Het bedrijf heeft een protocol voor alle transportcontacten, inclusief mest en voer. Daarin staan regels voor alle chauffeurs en wordt vermeld waar het transportmiddel mag komen. Het bedrijf is telefonisch bereikbaar voor chauffeurs om afspraken te maken. Alle chauffeurs krijgen bedrijfskleding en laarzen aan.

Hygiëne veewagens

De wagen waarmee varkens worden afgeleverd is gedesinfecteerd en droog.

Quarantaine-eisen voor gelten

Inkomende gelten worden minstens zes (liefst twaalf) weken opgevangen in de quarantainestal en gevaccineerd volgens een schema. Er wordt geen bedrijfseigen besmettingsmateriaal gebruikt om de gelten te immuniseren.

Hygiënevoorzieningen quarantainestal

Voor de quarantainestal is aparte kleding en schoeisel beschikbaar en de handen kunnen met zeep gewassen worden. Voor de quarantainestal zijn ook aparte materialen beschikbaar (spuiten, bezem, schep, drijfschot, enzovoorts).

Ongediertebestrijding

Niet alleen ratten of muizen, maar ook vliegen kunnen het virus in de stal brengen. Een opgeruimd en verhard erf geeft ongedierte minder kans en vliegengas voor de luchtinlaat houdt de vliegen buiten.

Kadavermateriaal afvoeren

De kadaverplaats ligt op de vuile weg en is via een windkering afgescheiden van het bedrijf. Personeel dat kadavers aan de weg legt, gaat alleen door de hygiënesluis het bedrijf weer in. Inblaasopeningen van voersilo's zijn op de vuile weg aangebracht.

Luchtfiltering

Luchtfiltering kan belangrijk zijn als het bedrijf een PRRS-vrij-status heeft en het risico op virusinsleep uit de omgeving groot is. Luchtfiltering komt echter pas aan de orde als alle andere maatregelen goed toegepast worden.